

Saksframlegg

Saksb: Eirik Haagensen

Arkiv: 19/4842-1

Dato:
11.06.2019

Saken behandles slik:

UTVALG	MØTEDATO	UTVALGSSAKNR
Kommunestyret	20.06.2019	KS-/
Formannskapet	18.06.2019	FS-/

SENER FOR INFORMASJONSSIKKERHET I NORSKE KOMMUNER - KOMMUNE-CSIRT

Rådmannens innstilling:

1. «Selskapsavtale for Kommune-CSIRT IKS» godkjennes
2. Rådmannen gis fullmakt til å etablere Kommune-CSIRT basert på de politiske beslutninger som er tatt

Vedlegg:

1. Forslag til «Selskapsavtale Kommune-CSIRT IKS»
2. «Eieravtale Kommune-CSIRT IKS»

Sammendrag:

Rådmannen anbefaler i dette saksfremlegget at forslaget til selskapsavtale Kommune-CSIRT godkjennes. Avtalen innebærer at selskapet lokaliseres både på Lillehammer og Gjøvik, og at Lillehammer får hovedkontoret.

Bakgrunn:

Lillehammer kommunestyre ga i sak 5/2019 rådmannen fullmakt til å etablere et IKS-selskap for å operasjonalisere et Kommune-CSIRT i samarbeid med Gjøvik kommune.

Lillehammer kommunestyre bevilget så i sak 31/2019, 1 mill. kr. som tilskudd til etablering og oppstart av Kommune-CSIRT IKS. Gjøvik kommune bevilget tilsvarende beløp og med

bevilgningen på inntil 8 mill. kr. fra Oppland fylkesutvalg, er oppstartsfinansieringen av et Kommune-CSIRT IKS sikret.

Prosjektet har på denne bakgrunn utarbeidet det formelle og selskapsrettslige grunnlaget med juridisk struktur og selskapsavtale for et Kommune-CSIRT IKS.

Selskapsavtale

I hht Lov om interkommunale selskaper (IKS) skal det for interkommunale selskap opprettes en skriftlig *selskapsavtale* som kommunestyrene i de deltagende kommunene selv skal vedta.

I sak 24/2019 om finansiering ble det signalisert at selskapsavtalen ville bli lagt fram for kommunestyret til vedtak, i mai- eller junimøtet 2019.

Lov om IKS krever at skal selskapsavtalen i det minste angi følgende:

- selskapets foretaksnavn;
- angivelse av deltakerne;
- selskapets formål;
- den kommune der selskapet har sitt hovedkontor;
- antall styremedlemmer;
- deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet;
- den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen;
- antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner;
- annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen.

Lov om IKS krever tilsvarende at endringer i en slik selskapsavtale må vedtas av kommunestyrene i de deltagende kommunene.

Lov om IKS åpner for at andre endringer enn de som gjelder de obligatoriske punktene i selskapsavtalen, kan vedtas av representantskapet.

I tillegg til selskapsavtalen er det utarbeidet en «*Eieravtale for Kommune-CSIRT IKS*», se vedlegg. Eieravtalen har som hensikt å regulere forhold mellom deltakerne og Kommune-CSIRT-IKS som ikke er nedfelt i selskapsavtalen, eventuelle endringer i denne avtalen vil etter Lov om IKS, kunne vedtas av representantskapet i IKS'et.

I det innledende arbeidet har fokus vært å sikre det faglige og økonomiske grunnlaget for en etablering av Kommune-CSIRT, senter for informasjonssikkerhet i kommunesektoren. Dette har vært og er det sentrale i arbeidet, og grunnlaget for å lykkes. Gjennom prosjektet er det avdekket et konkret behov i kommuner for kompetanse og løsninger for å håndtere sårbarheter og trusler mot kommunenes IKT løsninger. Kommune-CSIRT har utarbeidet et tjenestespekter for å imøtekomme dette og har sikret bred forankring, både blant samarbeidspartnere regionalt, Kommunenes Sentralforbund (KS) og hos andre sentrale nasjonale aktører. Kommune-CSIRT er klar til å lanseres og starte implementering av planene.

I denne omgang legges det fram forslag som vil sikre det formelle og selskapsrettslige grunnlaget med juridisk struktur og selskapsavtale for et Kommune-CSIRT IKS.

Prosjektets overordnede målsetting har vært å etablere *et nasjonalt kompetansesenter* for håndtering av IKT-hendelser rettet mot kommunesektoren. En kritisk suksessfaktor for et slikt senter er tilgang til kompetanse. Prosjektet har hatt som utgangspunkt at aksene Lillehammer/Gjøvik med CCIS og NTNU på Gjøvik og Cyberforsvaret på Lillehammer er ledende kompetansemiljøer i Norge innen informasjonssikkerhet, og har forutsatt at senteret skal etableres i nærhet til disse.

Prosjektet har med dette som utgangspunkt, nøye vurdert ulike alternativer for lokalisering som Kommune-CSIRT kan ha, og vurdert fordeler og ulemper av disse ulike alternativene.

Prosjektet finner det ikke hensiktsmessig å etablere senteret mellom Lillehammer og Gjøvik, slik at prosjektet har tatt utgangspunkt i at senteret enten etableres på Gjøvik eller Lillehammer, eller med en modell med en lokalisering både på Lillehammer og Gjøvik.

Etter grundige vurderinger og omfattende informasjonssinnhenting har prosjektet landet på at det som anses for å være mest virksomhetskritisk for Kommune-CSIRT er:

1. Nærhet til aktører som driver med løpende IKT sikkerhetsarbeid mot relevant IKT infrastruktur og organisasjoner.
2. Nærhet til aktører som driver aktivt med operative IKT leveranser til kommunal sektor.
3. Klar og tydelig intensjon om et forpliktende samarbeid på relevante områder med Kommune-CSIRT

Nedenfor er hovedinnholdet i analysen og vurderingene gjengitt:

Fordeler med Gjøvik:

Et av de kraftigste kompetansemiljøer Norge og Europa har innenfor informasjonssikkerhet er NTNU og CCIS på Gjøvik. Nærhet til dette miljøet vil gi samhandling og tilgang til kompetanse både på junior og senior nivå innen informasjonssikkerhet, samt muligheten til å benytte studenter i ulike oppgaver. Norwegian Cyber Range, en arena for testing, trening og øving innen cybersikkerhet og hvor brukere og systemer eksponeres for realistiske hendelser i trygge omgivelser, er lokalisert til NTNU på Gjøvik og denne vil være en sentral del av leveransene til Kommune-CSIRT. NTNU og CCIS uttrykker en sterk motivasjon til å få kommune-CSIRT lokalisert sammen med dem.

NTNU sitt operative sikkerhetssenter er lokalisert på Gjøvik, og bl.a. Eika-gruppen har etablert sitt operative sikkerhetssenter rett ved campus pga nærheten til NTNUs sikkerhetsmiljø.

NORSIS er også en del av dette sikkerhetsmiljøet og er med sitt mandat er en viktig aktør på rådgivning om informasjonssikkerhet og en aktiv del av virkemiddelapparatet som regjeringen har iverksatt. NORSIS uttrykker også en sterk motivasjon til å få kommune-CSIRT lokalisert sammen med dem.

Telenor og DNB har sine største kundesentre på Gjøvik med flere hundre ansatte lokalisert tett på campus, og samhandler tett med NTNU og sikkerhetsmiljøet.

Fordeler med Lillehammer:

På Lillehammer er det største kompetansemiljøet på Informasjonssikkerhet og Cyber Security innenfor militær sektor. Dette miljøet har en betydelig kompetanse og kapasitet.

Videre har Lillehammer flere relevante aktører innenfor det som Kommune-CSIRT skal levere. Det er særlig tre aktører som kan ha stor betydning, og som uttrykker en sterk motivasjon til å samarbeide med Kommune-CSIRT IKS. Eidsiva bredbånd skriver at de vil etablere et sikkerhetssenter i samarbeid med Kommune-CSIRT, hvis det blir lokalisert sammen. Norkart som leverer software tjenester til over 350 av landets kommuner, uttrykker en sterk motivasjon til å samarbeide om å utvikle løsninger sammen, og trekke veksler på hverandres kompetanse i konkrete forpliktende samarbeid. De foreslår en ordning hvor løsninger til kommunesektoren kan bli «approved by Kommune-CSIRT».

Et slikt forpliktende samarbeid vil kunne innebære tilgang til nettverk og viktige kunder, samt tilgang til erfaring på hvilke problemstillinger kommuner konkret har på området. Alle disse miljøene har også operative roller i sine tjenesteleveranser og driver løpende IT sikkerhetsarbeid 24/7/365.

Fordeler med lokalisering både på Gjøvik og Lillehammer

Prosjektet har etter å ha vurdert fordeler og ulemper ved en lokalisering på hhv Lillehammer og Gjøvik, konkludert med å foreslå en delt løsning med lokalisering både på Gjøvik og Lillehammer.

Gjennom en slik løsning vil man sikre samlokalisering både med det kraftfulle NTNU/CCIS miljøet på Gjøvik, og med det operative tjenesteleveransmiljøet på Lillehammer med både, IT nettverksleveranser, kommunikasjonsinfrastruktur, driftstjenester og software-applikasjoner. Dette er en modell som henter ut det beste fra de ulike miljøene på Innlandet. Fordelene som en slik løsning gir med nærhet til begge byers kompetansemiljø overgår, etter prosjektets vurdering, ulempene for organisasjonen med å være lokalisert to steder. I dagens arbeidsliv, med digitale verktøy og stor grad av digital samhandling, anses de logistikkutfordringene som avstand gir å være håndterbare. Med en delt modell vil et Kommune-CSIRT få tilgang til det beste fra de beste.

I selskapsavtalen skal det angis den kommune der selskapet har sitt hovedkontor.

På bakgrunn av de analyser og vurderinger som er gjennomført konkludert med å anbefale at

- Kommune-CSIRT IKS etableres med kontorer både på Fakkeldgården på Lillehammer, og på Campus på Gjøvik
- Hovedkontor til Kommune-CSIRT etableres i Fakkeldgården på Lillehammer.

Om funksjonsfordeling

En delt lokalisering vil sikre en god og tett tilknytning til NTNU/CCIS miljøet på Gjøvik og tjenesteleveransmiljøet på Lillehammer. Samtidig forutsetter delingen at det etableres en hensiktsmessig funksjonsfordeling mellom de to lokasjonene. Det avgjørende premisset for en slik funksjonsfordeling må være å sikre at *Kommune-CSIRT IKS* i tett kontakt og samarbeid med de ulike kompetansemiljøene på hhv. Gjøvik og Lillehammer, kan bygge, utvikle og levere de tjenester som kundene i kommunesektoren har behov for og vil etterspørre.

Styret og daglig leder som skal stå som ansvarlig for de resultatene som skal oppnås, vil ha en viktig oppgave i å organisere senteret og må ha påvirkning på hvilke oppgaver og aktiviteter som skal ligge hvor. Eierne, ved representantskapet, vil beslutte funksjonsfordelingen i samråd med styret og daglig leder.

Det forutsettes at organiseringen og fordelingen av oppgaver og aktiviteter bygger på den spisskompetanse og de operative funksjoner/tjenester som kompetansemiljøene i de to byene innehar og leverer.

Vurdering:

Rådmannen er fornøyd med å konstatere at prosessen med etablering av Kommune-CSIRT IKS – et nasjonalt kompetansesenter for håndtering av IKT-hendelser, i nær tilknytning til kompetansemiljøene i vår region, er klart til å realiseres.

En delt lokalisering har noen ulemper, men innebærer en viktig satsning for å forsterke allerede sterke fagmiljøer og tilføre nye kompetansearbeidsplasser i regionen

Prosjektet har vist at det er stort behov for og støtte til etablering av et slikt senter som en viktig nasjonal ressurs for kommunesektoren i arbeidet med å forebygge og håndtere trusler og hendelser rettet mot den digitale infrastrukturen, digitale tjenester og sensitive data.

Konklusjon:

Rådmannen anbefaler at selskapsavtalen godkjennes, slik at Kommune-CSIRT IKS kan etableres som foreslått.

Lillehammer, 11. juni 2019

Tord Buer Olsen
Rådmann

Eirik Haagenen
Næringssjef